

300 år sedan La Fontaines död

La Fontaine, han med fablerna, dog i Paris den 13 april för 300 år sedan. Alltså är det stor aktivitet i Frankrike för närvarande, där presidentkandidaterna tävlar i vem som kan hans fabler bäst.

När man i ett gammalt kulturland som Frankrike firar ett litterärt jubileum så sker det grundligt och inte bara med någon kultursida i dagstidningar. I år är det La Fontaines död för 300 år sedan, som leder till stor aktivitet på kulturområdet med kulturartiklar, TV-program, nytryck av tidigare utgivna biografier och nya böcker av biografisk och analytisk karaktär. Där till kommer nytryck av hans verk i lyxupplagor och pocketböcker, nya frimärken, ja till och med en ny Champagne-sort får författarens namn.

Teologiska studier

Jean de La Fontaine föddes år 1621 i Château-Thierry i Champagne, där fadern var jägmästare. Efter juridiska och teologiska studier övertog han faderns syssla. I slutet av trettioårsåldern kommer han till Paris och lever

där ett rätt lättsinnigt liv, får konakter inom den högre aristokratien med finansministern Fouquet och hertiginnan av Orleans, men också med yrkesförfattare som Boileau och Racine, vilka upptäcker han poetiska förmåga och genialitet.

Ekivoka

Det är främst hans fabler som gjort honom berömd – hans "contes" är mindre kända och är av en annan natur, ekivoka och starkt påverkade av Boccaccio. Fablerna handlar om personer men mest om djur som förmänskligas, och här visar han upp sin stora människokunskap och sin milda ironi. I allmänhet rör det sig om en dramatisk konflikt; den kan vara komisk som när den dumme duperas av den elake, till exempel i fabeln om räven och korpen, eller den kan vara tragisk som i fabeln om vargen och lammet.

Det verk som mest uppmärksamats i bokfloden är en biografi över La Fontaine, författad av Roger Duchêne för fem år sedan men nu utgiven på nytt. (La Fontaine, Fayard 1990.)

Påverkan

Verket är koncentrerat på den påverkan som framkommer hos La Fontaine från antik och medeltida dikt Konst. Verket ger

även en god bild av dåtida förhållanden, hans litterära omgivning och tidens mentalitet.

Duchêne blev en av huvudpersonerna, när kulturprogrammet "Bouillon de Culture" tog upp La Fontaine för några veckor sedan. I programmet hade man utöver författare och kritiker även tagit med en gymnasielklass från Château-Thierry. Vidare hade några inslag gjorts, i vilka politiker från hela skalan höger-vänster fick uttala sig.

Espri

I själva diskussionen var man allmänt ense om att La Fontaine var det verkliga exemplet på den galliska esprinen. Ungdomarna – i 15-16-årsåldern – visade att de klart uppfattat den djupare innebörden i fablerna, det var dock den allmänna meningen att yngre barn knappast har den förmågan.

Inläggen från politikerna visade inte oväntat, att de olika fablerna kunde ses som naturliga stöd för uppfattningar på både höger- och vänsterkanten. Självklart försatt icke heller huvudkonkurrenterna om presidentämbetet, Balladur och Chirac, tillfället att i detta kulturella sammanhang uppvisa sin beläsenhet och kloket. Mest konkret var socialisten Jospin som bland annat ville prioritera fabeln om

Syrsan och myran

Syrsan tänkte blott på sång sommarn lång.

Men när höstens vindar tjöto, både mygg och maskar tröto.

Hungrig var hon. Ingenstans ens den minsta matbit fanns.

Goda råd befunnos dyra.

För sin granne, en Fru Myra, klagar hon till sist sin nöd:

"Låna mig en smula bröd

över vintern: jag är just i

lite knipa. Till augusti

gäldar jag, på syrso-ed,

kapital och ränta med."

Myrors fel är ej att slösa.

"Vad har Fröken sommarn lång

sysslat med för näringsfång?"

frågar hon den medellösa.

"Ack jag sjöng, min bästa fru,

bara sjöng, som syrso göra!"

"Sjöng Ni! Fagnar mig att höra.

Då får Fröken dansa nu!"

Jean de La Fontaine, Frankrike

vargen och hunden, i vilken han såg en stark frihetsappell. La Fontaine skrev under sina sista år

även religiös poesi. Han dog i Paris den 13 april 1695.

ARNE LINDBLAD

En cynisk inventering av människans brister

I dagens antikvariat bjuder Fredrik Ekman läsarna på en föga känd men ändå inflytelserik författare vid namn Charles G Finney.

Det finns böcker som man har stående i bokhyllan, och som man tar fram med jämna mellanrum bara för att ännu en gång låta sig ryckas med av textens kraft. Charles G Finneys *Doktor Laos cirkus* är en sådan bok; författarens cyniska världsbild och hans både bitiska och poetiskt mättade prosa har samma verkan som ett reningsbad.

Antikvariatet

Charles G Finney
Doktor Laos cirkus
öf Sam J Lundwall
Delta Förlag 1975

Charles G Finney är en föga känd författare som är upphovsman till fem romaner och ett antal noveller. Han föddes 1905 i Sedalia, Missouri. Ungdomsåren på tjugotalet tillbringade han i Tientsin i Kina och började där att skriva på debutromanen *Doktor Laos cirkus*, som sedan gavs ut 1934.

Även om Finneys namn ännu inte finns inskrivet i den etabli-

rade litteraturhistorien, har hans böcker fortlevt genom sin starka påverkan på andra författare; främst Ray Bradbury, vars roman *Something Wicked This Way Comes* i många stycken är en parafraas eller omarbetning av Finneys debutverk.

Småstad

Doktor Laos cirkus utspelar sig i en liten småstad i Arizona, där det en extra het och dammig sommar dag rullar in en fantastisk cirkus genom gatorna. I kinesen Laos cirkus finns inte det vanliga menageriet med hästar, clowner och stapplande björnar, utan här har plötsligt hela världshistoriens mytiska galleri väckts till liv.

Sagens och sägnernas väsen, som i all sin magnifika glans exponeras för stadens invånare, har dock ingen större verkan på dem; de häpnadsväckande mytgestalterna väcker bara irritation och förstämning bland människorna, ingen förmår helt enkelt att imponera eller väcka dem ur deras livs slummer – Homo Sapiens inbilskhet och bottenlösa dumhet är den främsta måltavlan för Finneys sprakande cynism.

Genom bokens tvåhundra sidor leder sedan Finney läsaren genom de olika tält som Lao slår upp på fälten utanför staden. I dem möter de tröga Arizonabor-

na en rad av de fundamentala element som utgör hörnstenarna i den mänskliga existensen: sexualitet, födelse, död, oskuld och ondska.

Människor med koögon

Emellertid står sig underverken slätt mot dessa människors bligande koögon; ju mer magnifika under som förevisas, desto mer prosaiska och enfaldiga gester tas till för att försöka värja sig mot dem. Det största felet med häxmästaren Laos cirkus, är att den inte erbjuder de människorna som sökt sig dit de rätta drömmarna; istället blir mytgestalterna till ett slags överpolarade speglingar av våra djupaste lidelser och därigenom också hotande och skrämmande.

Alla besökarna tar för givet att det de ser i doktor Laos tält, är båg och påhitt; ingen kan egentligen omfamna och acceptera de mysterier eller öppnabarer de ställs inför. De usknningar och drömmar som människorna föder sina tankar med är i stället av mer banal art; exempelvis huruvida man skall hitta en oljekälla i trädgården eller om en exotisk och eggande kärlek skall göra sitt inträde i livet.

Den medelålders änkan Mrs Cassan, som går till magikern Apollonius för att bli spådd, får på intet vis sina förhoppningar

infrade om att något oväntat skall inträffa i hennes händelselösa vardag. Apollonius, vars stora olycka är att han inte kan ljuga, försöker förgäves delge henne den dystra sanningen om hennes liv:

"Morgondagen kommer att bli lik denna dag, och dagen därpå kommer att bli lik dagen föregående, sade Apollonius. Jag ser era återstående dagar som individuella lugna, långsamma grupper av timmar. Ni kommer inte att resa någonstans. Ni kommer inte att tänka några nya tankar. Ni kommer inte att uppleva några nya lidelser. Ni blir äldre men inte klokare. Stelare, men inte mer värdig. Barnlös är ni, och barnlös skall ni förbli. Av den undergivenheten som i er ungdom kom till er del och den sällsamma oskuld som en gång drog några män till er finns inte längre kvar och ni kommer inte att återvinna något av det. Folk kommer att tala med er och besöka er av sentimentalitet eller medömkan, inte för att ni har något att erbjuda dem. Har ni någonsin sett gammalt halmstrå, döende och brunfärgat men envist upprättsående, på vilket ensamma fåglar då och då slår sig ner utan att observera var de sitter? Det är ni. Jag förstår inte er plats i livets spel."

Omänskliga

Arizonaborna framstår i en allt ömkligare dager ju längre boken fortskrider, då de ställs inför den mångtydighet som myten begävat cirkusens märkliga figurer med. Enhörningarna, sjöjungfrurna, chimairorna, satyrerna och varulvarna som paraderar inger inga som helst bestående

insikter eller lärdomar hos den som betraktar dem.

Doktor Laos cirkus kan ses som en cynisk inventering av människans otaliga och ynliga brister, men också som en pamflett över fantasins obändiga kamp mot rationalism och dumdyr jordbundenhet. För alla som i dessa tider tycker sig dränkta av grundsyttningar som Bingolot to och Förlåt mig, rekommenderas Finneys bok som ett utmärkt mentalhygieniskt motgift.

FREDRIK EKMAN

LÄST

22/10 - 68

Alldeles nyss såg jag i TV då de tre rymdfararna kom ner från sin elvdagarsfärd runt jorden. 63 varv har de åkt. Jag var så nyfiken att jag slog på TV:n fastän radiosändningen kunde dugt. Men nyfikenheten segrade – jag ville se. Det verkade kritiskt ty det dröjde länge innan helikoptern fann platsen där de slog ned. Allt gick perfekt. De brann inte upp. Samtidigt med TV-tittandet stickade jag på en tröja till Jan. Glömde intagningarna, så det är bara att repa upp och sticka om. Man bör ha tankarna med sig fast man vistas på jorden.

Av Maja Ekelöf.
Ur Rapport från en skurhink.